

Списание за наука

„Ново знание“

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Академично издателство „Талант“

*Висше училище по агробизнес и развитие на
регионите - Пловдив*

New Knowledge

Journal of Science

ISSN 2367-4598 (Online)

ISSN 1314-5703 (Print)

Academic Publishing House „Talent“

*University of Agribusiness and Rural Development
Bulgaria*

<http://science.uard.bg>

THE NEOANTHROP AND THE NEW GLOBAL WORLD

Krasimir Asenov

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: The world is mental. Moreover, even if the metaphysical core of this statement is ignored, it continues to provide a rich horizon for ontological reflections, which make the last empiricist show some suspicion about the absolute dominance of the senses and experience. If we look at the world around us - the world we know, and whose construction began 50,000 years ago, we will see that it is a manifestation of that small explosion of creative or acquired by neoanthrope creative impulse through which he begins to rapidly change the world around him, finally breaking his mental umbilical cord with his biological ancestors. After thousands of years - evolution and rise, degradation and denial of the human, today the process of rethinking traditional values is in full swing. There are clear demarcation boundaries - the opposition between humanism and transhumanism, between human biological vulnerability and the mechanical, beyond human immortality.

Keywords: global world, neoanthrope, civilization.

НЕОАНТРОПЪТ И НОВИЯТ ГЛОБАЛЕН СВЯТ

Krasimir Asenov

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Светът е ментален. Нещо повече – дори да се игнорира метафизичната сърцевина на това твърдение, то продължава да предоставя богат хоризонт за онтологични размисли, които карат и последния емпирик да прояви известна доза мнителност относно абсолютното господство на сетивата и опита. Ако погледнем заобикалящият ни свят – светът който ние познаваме, и чието изграждане започва преди 50 000 години, ще видим, че той е проявление на онази малка експлозия от породения или придобития от неоантропа творческия импулс, чрез който той започва ускорено да променя света около себе си, окончателно късайки своята ментална пъпна връв с биологичните си предци. След хиляди години – еволюция и възход, деградация и отричане от човешкото, днес процесът по преосмисляне на традиционните ценности е в пълен ход. Очертават се ясни демаркационни граници – противопоставяне между хуманизъм и трансхуманизъм, между човешката биологичната уязвимост и механичното, отвъд човешко безсмъртие.

Ключови думи: глобален свят, неоантроп, цивилизация.

Разединени – народи, общества, групи, отделни индивиди – масово противостояние – култури срещу култури, елите срещу маси, религиозни срещу атеисти, символичният *Ойкумен*, срещу *отвъд Ойкумена* – светът който познаваме с неговите нравствени и духовни принципи е подложен на силна ерозия.

В същия контекст – загубата на вътрешноличностната креативност или наричания в този труд *творческия импулс*, е пагубен за народите и отделните индивиди, които се явяват физическите единици, изграждащи въобразените колективни тела. Една от основните причини за краха на култури и цивилизации, е изчерпаният им творчески импулс, който достигайки критични нива предопределя неизбежния край на тези култури. Независимо дали безследно ще бъдат заличени или ще се трансформират в сурогат, ерзац народ, който ще подхрани нови култури и общности, те преминават отвъд хоризонта на световната история.

Като типичен пример за живот отвъд Ойкумена, както и като контрапункт на западния цивилизационен културен модел, циганите и циганските общности (които са част от изследователското поле на този труд) са обект на сериозен научен интерес. Опитите циганите да бъдат изучавани чрез стандартизираните научни методите, се оказват недостатъчни и голяма част от въпросите за действителната циганска етногенеза, периодите на техните разселвания, миграционни маршрути и пр., остават неизяснени или спорни. Във втората част на настоящата монография, като сегмент от глобалното гето, се разглеждат няколко цигански локални гета в Европа и България.

Теорията за *социалната хомеостаза* се поставя за първи път пред широката аудитория в настоящия труд. Тя е изцяло нова теория, невъведена в научно обръщение и има за цел да представи запазването на етнокултурната идентичност на отделните социуми като форма на социална хомеостаза. Въпреки че тя се заражда като идея при теренни изследвания на гетоизирани градски структури в южна България, концептуалната рамка на тази теория притежава определени универсални качества, които могат да я изведат от локалните измерения.

И така, като съставна, макар и често дистинктивна част на градовете, гетата са олицетворение на урбанистичната хипертрофия, продукти на самите градове и като такива, се разглеждат както на фона на глобализацията, глобалните промени, сблъсъка на култури

и светогледи, така и на фона на интензивното изграждане на Новия световен ред. Затова и събитията свързани със световната пандемия, която започна през 2019 г. е част от изследователското поле на настоящия труд, като акцентът е върху ареалите с преобладаващо циганско население – както в България, така и в някои части на Източна Европа.

Когато се говори за гето, необходимо е да се отбележи, че конвенционалната смислова натовареност на този термин, отдавна контекстуално губи своите ясни очертания. Още в края на миналия век, в гетата или наричаните често в този труд *гетоизирани градски структури*, под въздействието на външни и вътрешни фактори: ускорените темпове на глобализацията, повишаващите се нивата на мобилност, не само в рамките на Европа, но и огромният външен миграционен натиск към ЕС, предимно от Близкия Изток, Северна и централна Африка, Пакистан, Бангладеш и пр., се формират ясни тенденции към предстоящи трансформации. Вътрешната имплозия в гетоизираните градски структури, като следствие от пространствената депривация, поражда условия за формиране на нови феномени. В антропологията, детериторизацията е процес, който се отнася до отслабване на връзките между културата и мястото, затова и детериторизацията на гетата е постмодерен феномен, който се катализира положително от глобалните процеси. Това, което се констатира все по-често по време на теренни изследвания е, че културата на гетото вече не се обвързва само с мястото, с определено пространство, а започва да се проявява като феномен, който губи своите физически качества и мутира в *мобилна социална структура*. Терминът „мобилната социална структура“ в случая определя социални формирования (общности, групи, индивиди), съставляващи гето-обществото в неговата мобилност. И всяка такава структура се явява агент на гетото. И тъй като в книгата се разглежда темата за Световният център или *Axis mundi*, като форма на космизирано сакрално пространство, в контекста на мобилните социални структури, независимо къде са локализирани, те формират около себе си гето-пространство, което задължително носи част от характеристиките на своя хинтерланд.

Утвърдените със столетия разбираня за гетата, днес излизат от употреба. Новите глобални процеси трансформират всички сфери на човешкото битие. По този начин, относителното задържане на границите на гетата до края на миналия век, сега, под въздействието на определени политики на новите глобални елити, свързани със социалното инженерство, формират коридори и миграционни маршрути, нетипични географски и урбанистични пространства, подготвени за заселване с групи, произхождащи от гета или гетоподобни ареали. Сблъсъци във Франция, улични сражения в Холандия, етнокултурно и конфесионално напрежение в Германия, гнезда на тлеещи конфликти във всички страни където са формирани миграционни лагери, мигрантски и цигански квартали. Това е реалната картина, породена от политиките на новия елит през последната декада.

И така, опитите на глобалния елит планетата да се управлява от един команден център са на път да се реализират. Ако се добавят към това и изградените глобални IT, икономически, финансови, политически и пр. мрежи, се оказва, че съвременният свят е изтъкан от глобална виртуална паяжина, в която и най-фината сеизмичност се отчита и съхранява в Big Data. Илюзорно е чувството за анонимност. Виртуалният ескейпизъм е капан, преход към сурогатна реалност, примамливо ерзац – пространство, премахващо необходимостта от творчески импулс, свободна воля и критично мислене.

Трансформирането на последните в рудиментарни категории е гаранция за формирането на новата нормалност, и тя ще бъде факт, когато и последният човек роден в традиционно семейство и живял в епохата на свободната воля си отиде от този свят. И както Мойсей през XII век пр. Хр., води своите 3 милиона съплеменници към Обещаната земя и 40 години обикалят Синайската пустиня, но в Ханаан не допуска и един еврейин живял като роб, така и днес, всички, които притежават традиционните културни и човешки ценности,

морал, чувство за колективно тяло и пр. „архаични“ категории, са бремене и нямат място в новата глобална империя.

Един от основоположниците на философията на културата, немският философ и историк Освалд Шпенглер, заявява още по време на Първата световна война, че Западът залязва¹. Книгата му предлага един нов прочит, неевропоцентрично виждане за световната история. Според него западната култура е преминала към фаза на неизбежен творчески упадък. Агонията на Западната култура е факт, който се отчита и дефинира ясно от непредубедените изследователи. Благодарение на свръхвисоките технологии (голяма част от които остават скрити от масите), социалното и генното инженерство, глобалното политическо, икономическо и финансово влияние на неолибералния световен елит и опитите за реанимиране и поддържане на лидерската роля на западния културен модел, създават както критично високи нива на разделение на света, така и отказ на световният елит от традиционните принципи свързани със семейството, хуманността и правото на живот на всяко живо същество. Зараждането на трансхуманизма е началото на края на връзката на човека с неговата изначалност, с естеството на неговия произход. Същите сили, които реанимират компрометирани исторически прийоми за контрол и власт над масите, без да се замислят за глобалните последици, днес са готови да се разделят с всичко човешко – със своята видова отлика, в името на нечовешкото, механичното безсмъртие.

През 1972 година по време на 139-тата среща на Американската асоциация за научен напредък, Едуард Лоренц задава на аудиторията въпрос: „Махването на крилете на пеперуда в Бразилия води ли до торнадо в Тексас?“ Отговорът на този въпрос в случая не е от съществено значение. Раждането на Концепцията станала известна по-късно като *Ефектът на пеперудата*, ни вежда в една вселена от зависимости, където и най-незначителните първоначални действия в една сложна система, пораждаат непредвидими и глобални последици. Вероятно разпространението на подобна концепция в епохите до постмодерната глобализацията би била нерелевантна и обявена за метафизична, но в ерата на Глобалната мрежа, транснационалните урбанистични коридори, култа към трансхуманизма, реактивизацията и засиленият интерес към ускорено усвояване на близкия Космос, зависимостта на глобалната система от отделни и на пръв поглед незначителни компоненти, като например фермер, който предлага на пазара в Мбандака – Конго, месо от пушени маймуни или глави от костенурки, може да причини следващата зооотична пандемия, която не само да застраши отново сериозно човешката популация, но този път и да я заличи от лицето на планетата.

Крайно безотговорното отношение към високите нива на взаимозависимост на отделните компоненти в системата наречена биосфера на Земята, създава реална предпоставка за поетапно измиране на редица съставни части от тази единна екосистема, което несъмнено ще причини акумулативен ефект и прогресивно ускоряване на процесите към широко обхватна глобална катастрофа. Планетарната екологична криза, отчитайки последните данни за състоянието на световния океан, бушуващите пожари, които поглъщат ценни горски територии в бразилската и боливийската част на Амазония, както и в други екорегии като Чако, Керадо и Пантанал, произвеждащи една пета от световния кислород, все повече придобива характера на глобална катастрофа, която предвещава фатални последици за планетата и нейните обитатели. Пожарите в Амазония са пряко свързани с обезлесяването, следствие от бързото разрастване на селскостопанската дейност. **По данни от началото на 2019 г., в горите на Амазония са регистрирани 73 000 пожара, което е двойно повече от тези през цялата 2018 г.** Само в Бразилска Амазония пожарите са нараснали с над 70% в сравнение със същия период на миналата година, задушавайки

¹ Първо издание на книгата *Der Untergang des Abendlandes – Umriss einer Morphologie der Weltgeschichte* (Залезът на запада) на Освалд Шпенглер е през 1918, въпреки че началото му е положено още през 1911 г. след кризата в Агадир.

„белите дробове“ на планетата, а загубите достигат почти **790 000 км² растителност** – площ, която е два пъти по-голяма от териториите на Германия и Белгия, взети заедно. Пламъците пряко заплашват съществуването на най-голямата тропическа гора в света, която е хабитат на хиляди животински и растителни видове и дом на повече от **34 милиона души, в това число и над 500 местни общности.**

В политически аспект, последиците от махването на крилата на пеперудата могат да бъдат наистина катастрофални. Два изстрела от револвера на босненския сърбин Гаврило Принцип, които отнемат живота на австро-унгарския ерцхерцог и престолонаследник Франц Фердинанд и съпругата му графиня София Хотек, в днешната босненска столица Сараево на 28 юни 1914 година, се явяват като прелюдия към една от най-кръвопролитните и опустошителни страници в човешката история – Първата световна война. Четири дълги години, над 15 милиона души убити, 20 милиона ранени, а икономическите загуби възлизат на 360 млрд. долара. Последствията от войната не само прекрояват до неузнаваемост политическата карта на Европа, но водят и до преразпределение на сферите на влияние почти по целия свят. Пряко или косвено се повлиява върху краха на Втория райх, Австро-унгарската империя, Руската империя, Османската империя и пр.

Последствията за България са повече от трагични – страната преживява втора национална катастрофа. Освен убитите и изчезнали през Първата световна война над 115 000 български войници и офицери, отделно ранените и пленените, загубите сред цивилното българско население и разрухата – това е крахът на българския национален идеал – България губи повече от половината си територия, която е разпокъсана между всички нейни съседи.

И така, елевацията на взаимозависимостта на събитията и процесите в световен мащаб, е пропорционална на повишаващите се глобализационни процеси. Зад маската на добре режисирани и направлявани информационни потоци, глобалният елит успешно отвлича вниманието на световните маси от процесите, които разрушават основите на света, който познаваме. Натрапчивото усещане за подмяна на света, в който живеем, с хибриден еквивалент, проектиран и изпълняван от хетеротопии (различни политически и граждански лидери, институции, организации, държави, съюзи и пр.) командвани обаче от един координационен център, поражда масово безпокойство, тревожност, дезориентация и страх. Най-често гражданите са поставени под репресивния апарат на собствените си правителства, които под формата на привидно обезпечителни мерки насочени към опазване на здравето на гражданите, гражданския и социален мир, икономическата стабилност и пр., изпълняват често противоконституционни, изцяло недемократични, заблуждаващи и нехуманни препоръки (заповеди), издадени от световни организации с респектиращи инициали: СЗО (Световна здравна организация); СТО (Световна търговска организация); МВФ (Международен валутен фонд); СБ (Световна банка); МБВ (Международна банка за възстановяване) и пр. „авторитетни“ и авторитарни организации, които несъменно защитават интересите на глобалния елит.

Настоящата монография е с мултидименсионална насоченост. Изцяло подчинена на идеята, че и една пеперуда с размах на нейните криле може да промени крехкия баланс на планетата към по-добро или за съжаление – към по-лошо. Всеки незначителен на пръв поглед акт, препоръка или заповед на отделен чиновник или група от такива, облечени във вменена власт, е в състояние за дни, или даже за часове да промени съдбата и живота на милиарди живи и чувстващи човешки същества.

Неслучайно уводната част на книгата започва с идеята за глобалните зависимости на отделните компоненти (човешки и екологични) вместени в границите на 510 100 000 км² (от които 149 млн. км² суша) на планетата Земя. Глобализацията без съмнение не само катализира процесите на взаимозависимостта в планетарен мащаб, но последствията от нейното въздействие, формират политически, икономически, социални, екологични и пр. феномени, които трудно биха били асимилирани като човешки. Интерпретацията на

генезиса и последствията от глобализацията са част от изследователското поле на настоящия труд.

Като вид прераждане, Републиката носи част от светлите човешки идеали за изграждане на по-хуманно и равнопоставено общество, възможност за израстване на човешкия дух и реализация – тъй-характерни за краткия и светъл период в човешката история, наречен Ренесанс. Несъмнено съществува сходство между Ренесанса и Републиката. Надеждата, че всяко пространство на Земята може да бъде сакрално и осветено, и нещо повече – че цялата планета може да се трансформира в един Ойкумен, без отхвърлени и непълноценни, където всеки народ да бъде богоизбран – без подтискащи елити и нисши маси, се изпарява подобно на ледената шапка на Килиманджаро, в ледниците Фуртвенглер и Ребман, под гордия Ухуру.

Този тип съждения, в рамките на основните изследователски линии, намира своето място в страниците разглеждащи Смъртта на Републиката и републиканското общество, като следствие от зараждането на новата глобална империя.

Когато се говори за тоталитарните режими в Източна Европа, най-често се използва негативната конотация, което е обусловено в контекста на историческите процеси и събития. Но когато говорим за Република и цигани, историографските и документалните архивни корпуси, както и нашите теренни изследвания, показва една по-различна картина, която остава отвъд полезрението на широката аудитория. Независимо дали става въпрос за Съюза на съветските социалистически републики (СССР) или за останалите Народни Републики от бившия социалистически блок, политиките към циганските общности, въпреки тяхната непоследователност, създават условия за поетапно извеждане на циганите от вековната изолация и тяхното относително равноправно третиране като граждани на Републиката. Това разбира се е следствие от комплекс от фактори, начело на които са фундаменталните доктрини на комунизма и социализма, където основният противник, опонент и враг на пролетариата не е етнически различният, а класовият девиант – капиталистът, буржоата, кулакът и пр. Задължително основно образование, работа, осигуряване на държавни и общински жилища и активното включване на циганите в обществено-политическия живот, са само част от политиките на компартията спрямо циганите в България. Голяма част от тези политики са прилагани и в останалите „братски“ републики, под въздействието на комунистическия интернационал. Въпреки непоследователната и акултурационна политика насочена към циганите, периодът на Народната Република създава условия и възможности за масова и качествена промяна на бита и всекидневието на циганите, което съвсем ясно се отчита и по време на теренни изследвания. *Номади-скитници или уседнали, циганите преди Републиката обитават колиби, катуни, бараки, а препитанието им е свързано изцяло с най-непрестижните занятия. След 50-те години на миналия век, бавно започва да се формира нов подход към тях, което се изразява в изграждането и безвъзмездното предоставяне на стотици държавни жилища на циганите в много градове: Пловдив; Асеновград; Пазарджик; Хасково и т.н., а масовото им наемане в държавните фабрики и заводи, осигурява социални придобивки, които циганите не са познавали в своята история. И когато днес говорим за глобалното гето, за Ойкумен и отвъд Ойкумена, то със сигурност циганските общности продължават да са неизменните обитатели на пространствено-социалната периферия и то не само в България, а навсякъде където са намерили своя нов дом, който задължително, без оглед на неговата локация, се вмества в символичния отвъд Ойкумен.*

Ойкуменът, като новият полицентричен образ на световния неолиберален ред и неговите елити, е изправен срещу онези 99% от населението на планетата (представени в книгата като антагонистичен контрапункт) обживяващи пространството наречено *отвъд Ойкумена*. Ойкуменът и Отвъд Ойкумена, в монографията безпардонно са изведени от комфортните им географски ниши и заставени да формират не само пространствени

дихотомии, но и символни полета между бинарните опозиции: елити срещу маси; управляващи срещу управлявани; правителства срещу граждани; трансхуманизъм (като символ на преодоляването на фундаменталните човешки физически и етични ограничения) срещу хуманизъм; център срещу периферия; град срещу гето; култура срещу субкултура, мнозинство срещу малцинство и пр.

Интересен е прочитът на *Axis mundi* в текста. Световната ос, Световното дърво (*Arbor mundi*), митичният скандинавски Игдрасил, Центърът на земята, символичната пъпна връв на всяка култура – нейната връзка с хтоничния, земен и небесен свят. Този център, независимо под каква форма съществува в различните култури, поражда и ситуира около себе си сакаралното пространство, местообитанието, осветената и защитената от свръхестествени същества организирана част от космоса, за разлика от другото, враждебно, чуждо и демонично пространство. Всяка култура се развива около своя *Axis mundi* и дистинкцията между уседналите култури от градски тип и скитническо-номадските култури, се изразява в относително фиксирани сакрални и профанни пространства на едните и динамичните, непрекъснато променящи се такива на другите.

Въпреки че част от номадските народи нямат в своето митотворчество изградени образи на техния сакрален център (като повечето седентаризирани народи), те притежават определени атрибути, които се движат заедно с тях и играят същата роля – на защитено и осветено скарално пространство, макар и самите те често да не го осъзнават като такова. Тук можем да споменем дървения стълб, който е изготвен от свръхестествения Нумбакула за племето ашилпа, част от племената арунта, както и неизменният огън, танцът, катунът, циганският език – все категории, които играят ролята на *Axis mundi* за циганите.

Дискусиите в монографията касаят темите за уседналите и скитническо-номадските култури, сакралните и профанните пространства, паметта и забравата, глобализацията и пр., ни подготвят за голяма среща със световното Глобално гето², както и с нашите – българските циганските гета. Представени автентично, погледнати отвътре, тези пандемонични дистопии, обгърнали перифериите на експлоадиращите свръхурабанизирани градове, давещи се в социални колизии и вегетиращи на границата между скотското и елементарно човешкото, остават част от планетарната невидима и скрита география. Насочването на изследователската оптика към глобалното и локалното гето, и осветяването на една малка част от тези зони на урбанистичен упадък и човешка деградация, е авторов опит за формиране на сериозен дебат не само за генезиса и действителната картина в тези повече от 250 000 гетоизирани населени структури, но и за застрашително пълзящата гетоизация, процес който бележи изключително високи трендове през последния четвърт век.

И на фона на раждането на Новия свят, на кръстопътя на времето и цивилизацията, като символ на отвъдойкуменска култура, циганите стоят някак си странно, неестествено, сякаш са от друго измерение, със своя собствена траектория на движение, със своите почти непроменени от столетия вътрешно-семеини и родови взаимоотношения, високи нива на социална подкрепа, силни семеини и родови връзки – забравили за миналото, без големи притеснения за бъдещето на света, живеещи тук и сега, повече в името на своите семейства, отколкото в свое име, или в името на преходни доктрини, безплодни идеали и мъгляви патриотични постулати.

Широкият спектър от разгледани въпроси предлага на читателя чрез културно-антропологичната методология, историографските приближения, философските съждения, географско-урбанистичните подходи, както и чрез авторите интуитивните прозрения, да

---

² Терминът гето е твърде условен и обобщаващ и не експонира в дълбочина специфичните характеристики на отделните населени места, които се определят с този термин. В текста често ще се използва по-малко пейоративният и внасящият повече светлина определител *Гетоизирана градска структура*, и то предимно когато става дума за българските ареали с висока концентрация на ромско население.

открие за себе си онази тънка нишка, която да го води през цялото време в пространството на неосветения лабиринт на *Отвъд Ойкумена*. Трохите, които ще водят читателя у дома – към хилядолетните традиционни добродетели, към уважение и респект към всяко живо същество и неговото право както на физическа, така и на духовна екзистенция и еволюция, към справедливо разпределение и управление на природните ресурси, към пълна симбиоза с общия ни дом – планетата Земя, са разпръснати по страниците на целия труд.

Източници:

1. Асенов, К. 2021. *Отвъд ойкумена. Глобалното гето*. Изд. „Студио 18“. ISBN 978-619-7249-80-4, 210 стр.